

Truong Quang Hung-FETP

TỪ CHÍNH SÁCH NGOẠI THƯƠNG ĐẾN CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH NGOẠI THƯƠNG

- Sử dụng các biện pháp thuế quan và phi thuế quan để
  - Thúc đẩy công nghiệp hóa thông qua việc bảo hộ các ngành công nghiệp non trẻ
  - Khuyến khích phát triển các ngành công nghiệp có lợi thế so sánh
  - Định hướng tiêu dùng trong nước

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP LÀ GÌ?

- Những biện pháp của chính phủ nhằm thay đổi phân phối nguồn lực giữa các ngành hoặc mức độ hoạt động kinh doanh của các doanh nghiệp trong một ngành để thúc đẩy tăng trưởng
  - Chính sách công nghiệp nhằm phát triển các ngành nói chung
  - Chính sách nhằm tái cơ cấu giữa các ngành công nghiệp
  - Chính sách tái cơ cấu lại các doanh nghiệp trong một ngành

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP LÀ GÌ?

- Mục tiêu của chính sách
  - Thúc đẩy tăng trưởng thông qua tăng khả năng cạnh tranh quốc tế
  - Phát triển các ngành có giá trị gia tăng cao
  - Phát triển các ngành hướng xuất khẩu? Thay thế nhập khẩu?
  - Phát triển các ngành “mới”
  - Tạo ra việc làm
  - Bảo vệ môi trường.....

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP LÀ GÌ?

- Công cụ của chính sách công nghiệp
  - Chính sách công nghiệp “cứng”
    - Tạo dựng rào cản thông qua thuế, hạn ngạch, kiểm soát ngoại hối
    - Trợ giúp doanh nghiệp thông qua trợ cấp, giảm thuế, tín dụng ưu đãi, phân bổ tín dụng
    - Yêu cầu tỷ lệ nội địa hóa
    - Can thiệp trực tiếp vào giá như kiểm soát giá doanh nghiệp nhà nước
  - Chính sách công nghiệp “mềm”
    - Xúc tiến xuất khẩu thông qua tiếp thị, tài trợ, bảo hiểm, thành lập khu chế xuất, tổ chức xúc tiến xuất khẩu
    - Xúc tiến công nghệ thông qua trợ cấp cho hoạt động R&D, luật về quyền sở hữu trí tuệ
    - Phát triển nhân lực thông qua giáo dục và đào tạo
    - Biện pháp hỗ trợ đầu tư thông qua thu hút FDI, điều tiết đầu tư, định hướng phát triển ngành, phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật và pháp lý, thúc đẩy cạnh tranh

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP LÀ GÌ?

- Quan điểm chiến lược phát triển công nghiệp
  - Khu vực kinh tế nhà nước đóng vai trò dẫn dắt
    - Công nghiệp hóa nên ưu tiên cho phát triển các ngành công nghiệp thượng nguồn.
    - Khu vực tư nhân không có động cơ đầu tư vào những ngành này
    - Nhà nước lựa chọn các ngành được ưu tiên và trực tiếp đầu tư thông qua doanh nghiệp nhà nước
    - Vấn đề đối với kiểu chiến lược công nghiệp này là gì?

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP LÀ GÌ?

- Khu vực FDI đóng vai trò dẫn dắt
  - Sử dụng FDI để phát triển khi mà nền công nghiệp trong nước không thể cạnh tranh
  - Chính phủ hỗ trợ cho các doanh nghiệp trong nước để liên kết với các doanh nghiệp FDI và qua đó tham gia vào chuỗi cung ứng toàn cầu
  - Hỗ trợ của chính phủ cho các doanh nghiệp trong nước bao gồm nâng cao năng lực, tiếp cận thị trường, cơ sở hạ tầng thích hợp
- Khu vực kinh tế tư nhân đóng vai trò dẫn dắt
  - Khó chọn được người thắng cuộc cũng như những biện pháp hỗ trợ cho các ngành ưu tiên
  - Vấn đề tự chủ kinh tế và FDI
  - Chính phủ không nên can thiệp trực tiếp và thị trường sẽ xác định kẻ thắng người thua
  - Chính phủ chỉ tạo dựng môi trường cho thị trường hoạt động có hiệu quả như gỡ bỏ tất cả các rào cản về chính sách và thể chế, tạo ra một hệ thống khuyến khích tốt cho sự phát triển của doanh nghiệp tư nhân
  - Hỗ trợ R&D, cải cách hành chính, phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật, pháp lý, giáo dục, y tế

TẠI SAO PHẢI CÓ CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP?

- WTO và hội nhập khu vực làm mất tác dụng của chính sách ngoại thương để khuyến khích sản xuất
- Hệ thống tiền tệ quốc tế ngày nay làm hạn chế phạm vi của chính sách ngoại hối
- Tự do lưu chuyển vốn quốc tế và thay đổi địa điểm đầu tư: FDI ngày càng trở nên quan trọng hơn so với ngoại thương
- Sự can thiệp chính phủ có cần thiết không?
  - Ngoại tác: các doanh nghiệp đầu tư thấp hơn mức tối ưu do hiệu ứng lan truyền công nghệ
  - Lợi thế kinh tế theo quy mô và phát triển các cụm ngành
  - Cạnh tranh không hoàn hảo trên thị trường hàng hóa và thị trường vốn
- Chính sách còn lại: Chính sách công nghiệp

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP CÓ HOẠT ĐỘNG KHÔNG?

- Dani Rodrik (2004)
  - «Không có gì ngạc nhiên khi thấy rằng tái cơ cấu công nghiệp hiếm khi diễn ra mà không cần sự trợ giúp của chính phủ. Lướt qua những thành công xuất khẩu phi truyền thống bất cứ nơi nào trên thế giới, bạn sẽ tìm thấy chính sách công nghiệp, hỗ trợ R & D, trợ cấp xuất khẩu, thỏa thuận thuế nhập khẩu ưu đãi, và sự can thiệp tương tự khác ẩn bên dưới bề mặt của sự thành công này».

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP TRONG BỐI CẢNH TOÀN CẦU HÓA

- Chính sách công nghiệp bị giới hạn bởi nguyên tắc của WTO và hội nhập khu vực
  - Cam kết hạ thấp thuế quan
  - Cấm trợ cấp xuất khẩu và hạn ngạch
  - TRIPs và TRIMs
- Kiến trúc mới của sản xuất công nghiệp toàn cầu
  - Mỗi nhà sản xuất là một phần của mạng lưới thương mại toàn cầu
  - “giải thích hàng công nghiệp được sản xuất như thế nào và ở đâu không còn dễ dàng nữa-thiết kế, sản xuất, phân phối, và dịch vụ được phân chia thành từng công đoạn và được sản xuất trong phạm vi toàn cầu” (Báo cáo ADB, 2003)

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP TRONG BỐI CẢNH TOÀN CẦU HÓA

- Mọi quan hệ giữa các công ty đa quốc gia và các nhà sản xuất trong nước cơ bản là bất bình đẳng
  - Ai quyết định đầu tư và quyết định vị trí đầu tư hoạt động công nghiệp?
  - Các công ty đa quốc gia có khả năng ảnh hưởng đến chính sách của nước chủ nhà?
  - Toàn cầu hóa mang lại cơ hội hay là sự đe dọa?
- Chính sách công nghiệp trong bối cảnh toàn cầu
  - Đối diện với thách thức do sự yếu kém của nền công nghiệp bên trong
  - Phát triển công nghiệp dựa vào thị trường nhiều hơn
  - Tham gia vào chuỗi cung ứng

Truong Quang Hung-FETP

VẤN ĐỀ BÊN TRONG CỦA CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP

- Chính phủ có thể thất bại trong chọn lựa ngành được ưu tiên và không thể chọn ra người thắng cuộc
- Những nước đang phát triển thiếu đội ngũ có năng lực để thực thi chính sách hiệu quả
- Chính sách công nghiệp có thể bị chi phối bởi các nhóm lợi ích làm xuất hiện đặc lợi kinh tế và tham nhũng

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường
  - Không có cơ hội cho phát triển khu vực tư nhân cho đến 1986
  - Chính sách “đổi mới” 1986, tự do hóa dần dần
  - Sau năm 1993-1995: FDI gia tăng mạnh
  - Luật doanh nghiệp năm 2000-2005: mở đường cho những doanh nghiệp mới gia nhập
  - 2007: gia nhập WTO
  - Tự do hóa khu vực tài chính: Tỷ phần cho vay khu vực tư nhân tăng từ 37% (1994) đến 76% (2006)
  - Tập trung đầu tư cho phát triển cơ sở hạ tầng như điện, giao thông, viễn thông
  - Phát triển các khu công nghiệp quy mô lớn tại các trung tâm kinh tế

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Tạo ra một nền kinh tế đa thành phần
  - Khu vực công nghệ chế tạo ban đầu được sở hữu bởi nhà nước. Tập trung chủ yếu công nghiệp nặng và được bảo hộ
  - Đến năm 1993, tự do hóa FDI dẫn đến phát triển các ngành công nghiệp chế tạo thâm dụng lao động cho xuất khẩu (may mặc, giày da)
  - Luật doanh nghiệp năm 2000-2005 với sự nở rộ của các doanh nghiệp tư nhân Việt nam
  - Vấn đề nền kinh tế nhiều thành phần và ưu thế của sở hữu toàn dân

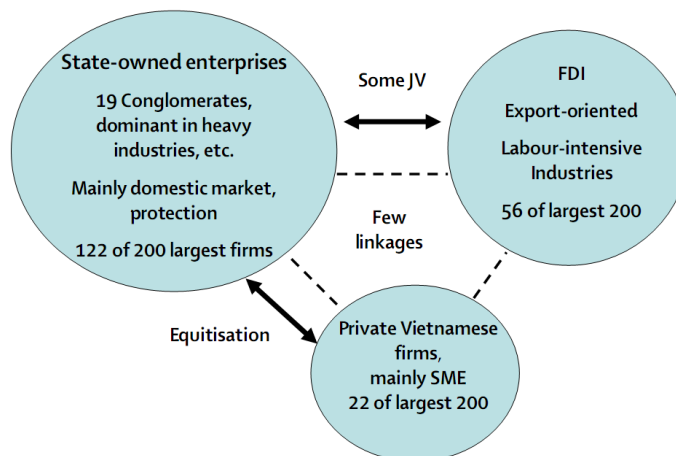
Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Hội nhập toàn cầu tương đối thành công
  - Tốc độ tăng trưởng kinh tế cao
  - Giá trị gia tăng công nghiệp tăng nhanh
  - Tỷ trọng xuất khẩu trên GDP hiện nay 75%
  - FDI tăng rất mạnh

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Chính sách cho doanh nghiệp nhà nước
  - Cổ phần hóa doanh nghiệp nhà nước
  - Doanh nghiệp chiến lược vẫn thuộc sở hữu nhà nước 100%
  - Khu vực doanh nghiệp nhà nước vẫn còn chiếm 34% giá trị gia tăng công nghiệp
  - Tốc độ cải cách chậm và hoạt động kém hiệu quả hơn so với doanh nghiệp FDI và tư nhân
  - Thuế, cho vay ưu đãi, không yêu cầu thế chấp, tái cấu trúc nợ
  - Được trợ cấp : phân bổ đất có giá trị, đầu tư cơ sở hạ tầng. Miễn

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Chính sách mới
  - Gia nhập WTO đe dọa sự cạnh tranh của doanh nghiệp nhà nước
  - Tạo ra 19 tập đoàn kinh tế nhà nước bằng cách sáp nhập những doanh nghiệp nhỏ
  - Vốn đầu tư của khu vực này chiếm 40% tổng vốn đầu tư
  - Chiếm khoảng 60% vốn vay của ngân hàng thương mại và 70% vốn vay nước ngoài
  - Vốn 56 tỷ đô la (Vốn tự có 25 tỷ, Vay mượn 31 tỷ)
  - Phân phát quyền sử dụng đất, cấp tiền vốn ngân sách, tiếp cận tín dụng dễ dàng
  - Tại sao phát triển các tập đoàn kinh tế nhà nước?

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Chính sách thu hút FDI
  - Hình thành các khu chế xuất và công nghiệp ở Việt Nam
  - Cấp giấy phép cho các nhà đầu tư nước ngoài
  - Ưu đãi thuế, đất đai
  - Kiểm soát đầu tư
- Doanh nghiệp FDI gia tăng
  - Hấp dẫn bởi tăng trưởng cao (Hsieh, 2005)
  - Ổn định chính trị, quy mô và chất lượng thị trường lao động (Mirza và Giroud, 2004)
  - Yếu tố cởi mở của nền kinh tế (Parker và đồng sự, 2005)
  - Chất lượng cơ sở hạ tầng (Meyer và Nguyen, 2005)

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Chính sách đối với doanh nghiệp trong nước
  - Luật doanh nghiệp 2000 và 2005
  - Rất ít sự hỗ trợ cho doanh nghiệp tư nhân. Chính sách thiên lệch cho các doanh nghiệp nhà nước và FDI
  - Dịch vụ hỗ trợ doanh nghiệp như tìm kiếm thông tin kinh doanh, tư vấn thông tin về pháp luật, tìm kiếm đối tác kinh doanh, xúc tiến thương mại

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Vấn đề đối với chính sách công nghiệp Việt nam
  - Định hướng và lộ trình thực hiện không rõ ràng
    - Định hướng công nghiệp hóa? Lộ trình thực hiện? Ngành nào được chọn lựa? Khu vực nào định hướng?
    - Những thách thức trong quá trình hội nhập?
    - Vai trò của doanh nghiệp nhà nước, doanh nghiệp FDI, doanh nghiệp nhỏ và vừa trong khu vực tư nhân?
    - Vấn đề phối hợp giữa nhà nước và khu vực kinh tế tư nhân?
    - Hỗ trợ cho các ngành hỗ trợ và đầu tư thương mại như thế nào?
  - Chiến lược cho những ngành ưu tiên được xây dựng theo kiểu định lượng lạc hậu
    - Chiến lược cho các ngành ưu tiên không đáp ứng yêu cầu của hội nhập
    - Lập kế hoạch theo kiểu định ra các mục tiêu sản lượng, xuất khẩu, đầu tư mới

Truong Quang Hung-FETP

CHÍNH SÁCH CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

- Những trở ngại trong bối cảnh toàn cầu hóa
  - Tự do hóa thương mại trong bối cảnh công nghiệp chưa phát triển
  - Việt nam còn yếu kém trong tích lũy FDI, các ngành công nghiệp hỗ trợ và tiếp thu công nghệ
- Những điều chỉnh cần thiết
  - Trở thành một mối liên kết trong chuỗi cung ứng khu vực hay toàn cầu
  - Thu hút FDI nhằm phát triển hai lĩnh vực lắp ráp và sản xuất phụ tùng
  - Kết nối giữa các doanh nghiệp trong nước với các doanh nghiệp FDI
  - Tạo ra hiệu ứng lan tỏa công nghệ